

пам'ятати, що для дітей молодшого віку перебування за комп'ютером має бути обмежене часі. Доцільним є застосування різноманітних форм роботи на заняттях з сольфеджіо.

Отже, питання удосконалення процесу опанування сольфеджіо в сучасній системі музичного виховання досить серйозне і потребує спільних координованих зусиль методистів, викладачів мистецьких шкіл.

Важливо, щоб учень, який приходить на урок сольфеджіо, розумів, що саме на цих заняттях він отримає навички швидкої концентрації уваги, розвине свою пам'ять і асоціативну базу, що стане в нагоді в різних областях його майбутньої діяльності, незалежно від того, стане він професійним музикантом чи ні. Для цього сольфеджіо в XXI столітті треба викладати так, щоб переконати учня в дивовижних можливостях цього предмета.

Список використаних джерел

1. Веннічук Г.
URL: https://www.youtube.com/channel/UCgWcYSTIw_Kn545WuJSgXoQ/videos
2. Карелкіна О.
URL: <https://www.youtube.com/channel/UChqMM3g4tXmN91jQHNrn-2Q>
3. Кашкаха О. URL: https://www.youtube.com/channel/UCGjU2TGc_ruv_-Z729HXRPQ
4. Наумова А. URL: <https://www.youtube.com/@moderato1985>
5. Музично-теоретична кухня. URL: https://www.youtube.com/channel/UCrYHycgTyJQ1zfRoOhz8eJw/videos?view=0&sort=dd&shelf_id=0
6. Освітній проект «На Урок» для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua>

Булда Ірина,
викладачка КЗ «Чорнухинська
дитяча мистецька школа» (сmt. Чорнухи)

МУЗИЧНА СПАДЩИНА Г. СКОВОРОДИ

Анотація. У статті представлено аналіз музичного стилю кантів як

оригінального жанру, який займає значне місце в музично-пісенній творчості великого українського філософа Г. Сковороди. Окреслюється питання появи нових музичних жанрів(сольної пісні з інструментальним супроводом, хорового діалогу тощо).

Ключові слова: кант, пісня, музичні твори, музичні жанри, кобзарі.

Постановка проблеми. Пісенно-музична творчість Г. Сковороди відіграла велику роль у фольклорних процесах і формуванні пісні-романсу з інструментальним супроводом в українській професійній музиці XVIII століття. Г. Сковорода-музикант є об'єктом дослідження багатьох учених, зокрема: О. Шреєр-Ткаченко, М. Боровика, Г. Верби, І. Гриценка, О. Олійник, П. Порова. Основою для цього дослідження є праця «Особливості музичного стилю Сковородинівських кантів» М. Сидоренка.

Творчість і діяльність видатного українського філософа-просвітителя, поета і музиканта Г. Сковороди була важливим етапом у розвитку української світської пісні, пісні-романсу, канту другої половини XVIII ст. Вони виконували важливу соціальну функцію й були дієвим засобом пропаганди передових для того часу ідей [3, с. 94]. Як зазначає біограф М. Ковалинський, Сковорода «сочинил духовные концерты, положи некоторые псалмы на музыку... Сверх церковной, он сочинял многия песни в стихах и сам играл на скрипке, флейтравере, бандоре и гусях приятно и со вкусом» [3].

Виклад основного матеріалу. Духовні канти та пісні Г. Сковороди 1744 – 1745 рр. не були запроваджені до церковного вжитку, а виконувалися келійно, під час приватних зібрань духівництва. Перші, професійно фахові музичні твори він створив у 1757 р. в с. Ковраї, працюючи домашнім учителем у Степана Хмари. Серед них найбільш відомий кант «Всякому городу нрав і права», який увійшов до збірки «Сад Божественних пісень» під №10. Цей твір став одним із найяскравіших зразків сатири XVIII ст. Ще за життя філософа він був широко відомим і швидко розповсюджувався в побуті. Негативним проявом життя Сковорода як філософ протиставляє свій морально-етичний ідеал – людину, в якій «совість, як чистий кришталь».

Оригінальна мелодія цього канту, написана самим Сковородою, до нас не дійшла. Відомі три його варіанти:

- 1) з опери «Наталка Полтавка» М. Лисенка.
- 2) у збірнику «Васильківський соловей» С. Карпенка, що вийшов друком у Києві 1864 р.;
- 3) запис фольклористами тексту і мелодії від харківського кобзаря Лібердив 1920 р.

Віршовані рядки І. Котляревського потрапили лише до варіанту А. Комишанського, вони зосереджені у другій половині пісні. Тобто «пісенька Возного» увійшла в повному обсязі та без особливих змін. Про живучість співіснування Сковородинівських віршів та версії Котляревського в кобзарському репертуарі пише П. Попов: «Пізніше стали нерідко змішувати справжню Сковородинівську пісню з «піснею Возного»». Так, у квітні 1939 р. ми записали від старого кобзаря-сліпця з-під Харкова Захара Дудки варіант пісні «Всякому городу», який є зведенням окремих образів і висловів, взятих то з справжньої пісні Сковороди, то з «пісні Возного» [4, с. 101].

Сучасними бандуристами частіше виконуються перший і третій варіанти. Всі три мелодії різні, але мають багато спільного. Це тридольність, опора мелодії на тоніко-домінантову гармонію, наявність кадансових зворотів з VII підвищеним ступенем, риторичний дикламаційно-наспівний характер інтонацій. Кант є носієм принципово нового інтонаційного ладу [1, с. 426]. Більшість дослідників і фольклористів вважають, що найближчий до оригіналу варіант Ліберди.

Г. Скорода не залишив власноручних записів своїх музичних творів, проте його пісні, канти, віднайдені в збірниках та відомі в усній народній творчості, дають змогу робити висновки про загальну спрямованість, тематику, жанри, мелодико-інтонаційні джерела його музичної творчості. Записані мелодії псалм від лірників і кобзарів переконують ще раз, що в їх основі лежить авторська мелодія. Органічний зв'язок пісенної творчості Сковороди з життям зумовлює те, що не лише в тематиці, ідейному змісті, художніх образах,

а й у прийомах і формах він спирається на засоби українського музичного фольклору. Канти увібрали в себе інтонацію народної пісні в найширшому значенні цього слова, бо професійну музику мислитель-музикант вважав справою серйозною.

У трактаті «Наркіс» філософ розповідає про два типи музики – церковну і світську, та як теоретик музики схвально висловлюється про триголосний світський спів: тільки приєднання третього голосу «совершенную делает музыку». Поет високо цінував мистецтво співу, казав, що досвідчений співак може надати чарівності простій пісні. Часто співав власні канти з учнями в терцію, іноді в три голоси [5, с. 24].

Чотириголосний кант «Ангелы, снижайтесь», який увійшов у збірку «Сад Божественных песень» під №4, за змістом і музичним характером подібний на народну колядку, був надзвичайно популярним у бурлацькому середовищі. Учні Києво-Могилянської академії ввели його у свій «Вертеп». У простій кантовій мелодиці відчувається вплив міської пісні. Студенти вводили зміни в будову віршованої строфи, її ритмічні особливості. Тут явно відчуваються сліди бурсацьких обробок [2, с. 17].

Кант «Пастыри мыли, где вы днесь были?» створений Сковородою спеціально для вертепної драми танаписаний у формі хорового діалогу, в якому чергуються запитання і відповідь. Форма діалогу полягає в чергуванні окремих мелодичних фраз, які закінчуються різними кадансами-половинками та заключними кадансами. Ремарки до тексту свідчать, що кант розрахований на виконання двома хорами [3, с. 95]. Г. Сковорода став творцем нового жанру – хорового діалогу в супроводі інструментального ансамблю з театралізованим дійством. Ця нова мистецька форма дала великий поштовх розвитку драматичного мистецтва, яке стало називатися музичною драмою.

Висновки. Отже, Г. Сковорода збагатив музично-поетичну творчість новою тематикою, новими мотивами й образами. Його музична мова й особливості музичного стилю знаменують собою народження нового жанру – сольної пісні з інструментальним супроводом, а також появи нової мистецької

форми «Вертепної драми», що відкрило шлях до появи музичної драми. Мислитель присвятив свою філософську, поетичну та пісенно-музичну творчість утвердженню ідей свободи, справедливості, духовної та моральної краси людини.

Список використаних джерел

1. Верба Г. Григорій Сковорода і музика. *Сковорода Григорій : Образ мислителя: збірка наукових праць*. Київ, 1997. С. 417-430.
2. Мишанич О. В. Григорій Сковорода і усна народна творчість. Київ: Наукова думка, 1976.
3. Сидоренко М. Особливості музичного стилю Сковородинівських кантів. *Переяславські Сковородинівські студії: збірник наукових праць*. Випуск 1., 2011. С. 93-96.
4. Сироїд О. Пісні Григорія Сковороди в усній традиції середини ХІХ ст. *Переяславські Сковородинівські студії: збірник наукових праць*. Випуск 1., 2011. С. 97-105.
5. Шреєр-Ткаченко О. Григорій Сковорода – музикант. Київ: Музична Україна, 1972.

Ваганова Галина,

викладачка Комунального закладу
початкової спеціалізованої освіти
«Мистецька школа № 5» (м. Одеса)

ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРОСТИМИ МУЗИЧНИМИ ФОРМАМИ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖІО В МИСТЕЦЬКІЙ ШКОЛІ НА ОСНОВІ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ

***Анотація.** У статі анонсується важливість вивчення елементів будови музичного матеріалу, зокрема у вокальній музиці. На основі багатолітнього практичного досвіду автора статі доводиться необхідність використання фольклорного матеріалу (українські пісні) у процесі викладення теми «прості форми». У роботі представлений аналіз простих форм на матеріалі*